

Engelsk kriminologi i dag¹⁾

Af forskningsstipendiat RAGNAR HAUGE.

Under krigen og i den første etterkrigstiden steg kriminaliteten faretruende i England. Etter en liten nedgang i begynnelsen av 50-årene satte det inn med en ny økning fra 1954 — særlig når det gjaldt ungdomskriminaliteten — og denne økningen har fortsatt fra år til annet helt opp til i dag. Dette førte i sin tur til at kriminalitetsproblemet ble et stadig mere aktuelt tema. Det ble tatt opp i utallige artikler, det ble drøftet i det vide og brede på foreningsmøter og var et stadig tilbakevendende tema i parlamentsdebattene. Det ble satt frem mange forslag om hvordan problemet skulle bekjempes — og et av disse var at forskning og undervisning i kriminologi måtte fremmes. Det ble pekt på at Storbritannia var et av de få land som ikke hadde noe eget institutt for kriminologi, og at kriminologi ikke var tatt opp som eget fag ved noen av universitetene. Kravet om å få opprettet et institutt i kriminologi ble satt frem både i overhuset og underhuset — det ble tatt opp av pressgrupper innenfor strafferettspleien som the Howard League og av fremstående enkeltpersoner som Margery Fry og Lionel Fox. Men noen egentlig fart i planene ble det ikke før innenriksminister Butler i en direkte henvendelse til universitetet i Cambridge spurte om de ville være villige til å opprette et institutt for kriminologi. Under forhandlingene mellom innenriksdepartementet og universitetet ble den økonomiske siden av saken løst ved et tilsagn om bidrag fra »the Wolfson Foundation«, og 7. februar 1949 besluttet universitetet å opprette et institutt for kriminologi. Ni måneder senere ble det også bestemt at det skulle opprettes et professorat i kriminologi — også dette det første i sitt slag i England.

Når en skal si noe om engelsk kriminologi i dag, er det gode grunner som taler for å ta instituttet for kriminologi i Cambridge som utgangspunkt. Dette instituttet er nemlig tiltenkt en meget sentral plass innenfor engelsk kriminologi. I regjeringens hvitbok om den fremtidige utvikling innenfor kriminalpolitikken — Penal Practice in a Changing Society — som kom ut i 1959 heter det: »Det finnes for tiden intet organ utenfor innenriksdepartementet som kan holde kriminalitetsproblemet under konstant og kritisk oppsikt, som kan følge med i det som blir gjort og som kan danne brennpunktet for en konstruktiv tenkning om kriminaliteten i alle dens aspekter. Av denne grunn er det knyttet spesielle forventninger til opprettelsen av et institutt for kri-

¹⁾ Foredrag ved Nordisk kriminologisk forskningsseminar i Oslo, august 1962.

minologi ved Universitetet i Cambridge. Instituttet vil få en bred bakgrunn, og det vil bli nært knyttet til de institusjoner som er beskjeftiget med studiet av kriminaliteten. Det vil nødvendigvis måtte holde seg informert om alt det som gjøres både i utlandet og her hjemme. Hensiktene med instituttet er flere. Det vil undervise i kriminologi — særlig på det videregående trinn, og det vil oppmuntre til og selv foreta forskning av høyeste akademiske standard. Det vil derfor ikke bare bidra til våre kunnskaper om kriminologien, men det vil skaffe både de lærerkrefter og de høyt kvalifiserte forskere som det for tiden er slik mangel på på dette området.«

Med opprettelsen av instituttet i Cambridge er undervisning i kriminologi for første gang blitt fast organisert på universitetsnivå i England. Og denne undervisningen foregår på tre felter. Det er for det første åpnet adgang til å ta kriminologi som en del av den juridiske eksamen, og undervisningen for de vanlige studenter vil bli satt i gang fra høsten av. I løpet av juli—august holdes det dessuten et fire ukers kurs for folk som arbeider innenfor strafferettspleien — politifolk, fengselsfunksjonærer, vernelagsarbeidere, fredsdommere og liknende. Det tredje feltet er det såkaldte »post-graduate course« som regjeringens hvitbok knyttet slike forventninger til. Dette varer et universitetsår, og det første kurset er nettopp avsluttet. Siden dette er den eneste undervisning som også er aktuell for utlendinger og fordi jeg selv hadde anledning til å følge kurset, skal jeg si litt mere om det.

Kurset er i høy grad teoretisk anlagt — hovedvekten er lagt på formelle forelesninger og ikke fullt så formelle seminarier. De omtrent 200 timer som forelesningerne og seminarierne tar, er fordelt slik at de fire emnene kriminologiens historie, metodelære, reaksjonssystemet og psykiatrisk-psykologisk kriminologi utgjør ca. en femtedel hver. Den siste femtedel av forelesningstiden er delt mellom strafferett og sosiologisk kriminologi — der strafferetten tar brorparten av tiden. For en skandinav er det derfor nokså påfallende hvor liten vekt det er lagt på sosiologiske synsmåter innenfor kriminologien, og hvor stor vekt det til gjengjeld er lagt på den juridiske og historiske del av emnet. Men for den som kjenner Cambridge er dette kanskje ikke så overraskende. Jus og klassiske fag har vært, og er fremdeles de dominerende — mens samfunnsvitenskapene lever en skyggetilværelse. Sosiologi ble for eksempel først tatt opp for to år siden, og psykologien er helt dominert av eksperimentpsykologi. I tillegg kommer at lederen av instituttet — professor Radzinowicz — er jurist med sterke historiske interesser.

Blant foreleserne var mange av de mest fremstående innenfor engelsk kriminologi og strafferettspleie. Blant de 32 forelesere var foruten instituttets egne folk psykiaterne Scott og Gibbens fra

Maudsley Hospital i London, lederne for innenriksdepartementets forskningsavdeling Lodge og Wilkins, professor Cressey fra universitetet i California, lederen for fengselsvesenet A. W. Peterson og et par av dommerne ved Old Baily.

Ved siden av forelesningerne ble det dessuten arrangert besøk på forskjellige typer av institusjoner. Et åpent og to lukkede fengsler, to approved schools, to borstals, et remand centre og noen psykiatriske institusjoner — foruten de to kjente turistattraksjoner Scotland Yard og Old Baily. I feriene ble det også arrangert hospitanttjeneste — en uke på et probation office og en uke på en av fengselsvesenets anstalter.

Kurset ble avsluttet med en 3 dagers skriftlig eksamen. Hensikten med denne var åpenbart hovedsakelig å prøve deltakernes engelskkunnskaper — samtlige 11 engelske deltakere besto, mens det samme bare gjaldt for 3 av de 7 ikke-engelske, til tross for at deres kvalifikasjoner bortsett fra de språklige lå fullt på høyde med de engelske deltakeres.

Hvilket utbytte kan så en skandinav ha av å følge dette kurset? Dersom man er interessert i å få vite noe om det engelske reaksjonssystemet, er sannsynligvis dette kurset en av de beste måter å skaffe seg slike kunnskaper på. Gjennom forelesningene, institusjonsbesøkene og hospiteringen fikk man et meget utførlig bilde av denne delen av engelsk strafferettspleie. På egen hånd er det jo tildels nokså vanskelig å orientere seg på dette området — litteraturen og lovreglene er usystematiske og vanskelig å finne frem i, og de anstalter som sorterer under fengselsvesenet er godt beskyttet mot offentligheten og umulige å få adgang til uten tillatelse fra høyeste hold.

Også når det gjelder den historiske utvikling innenfor kriminologi og pønologi vil man ha utbytte av kurset. Dette er jo et felt hvor det ikke er gjort særlig mye foreløpig, men som utvivlsomt etterhvert vil få den plass som det fortjener.

På andre felter, derimot, er det ikke til å unngå at man blir skuffet. Dette gjelder særlig om man er mer interessert i sosiologiske synsmåter på kriminologien. Som jeg var inne på, ble det holdt forholdsvis få forelesninger på dette feltet, og de som ble holdt var forholdsvis elementære.

Selv om antallet forelesninger om metodelære var tallrike, var den trening man fikk i forskning minimal. Forskningsvirksomheten ved instituttet foregikk helt isolert fra undervisningen, og kontakten mellom forskningspersonellet og studentene ble holdt på et minimum. Like mangelfull var orienteringen om den kriminologiske forskning som blir drevet i England utenfor Cambridge. Bortsett fra et besøk på the Home Office Research Unit var de kunnskaper en fikk nærmest lik null. På dette området er det åpenbart at forventningene ikke er blitt oppfylt — insti-

tuttet er ikke blitt det sentrum for den kriminologiske forskning i England som regjeringens hvitbok forutsatte at det skulle bli, og kurset gir heller ingen opplæring til å bli høyt kvalifisert forsker som hvitboken så optimistisk håpet.

Men det er selvfølgelig for tidlig å felle noen endelig dom. Kurset har bare et år bak seg foreløpig, og det vil uten tvil bli vesentlig endret etter hvert som man får flere erfaringer å bygge på. Og *en* meget vesentlig fordel har ihvertfall instituttet — det har et uhyre godt bibliotek som inneholder det vesentligste av det som er publisert innenfor kriminologi — fra de bøker som har vunnet almén anerkjennelse til de mest obskure skandinaviske og japanske arbeider.

Mens instituttet i Cambridge foreløpig nærmest har enerett på undervisningen i kriminologi, gjelder denne monopolstilling ikke for kriminologisk forskning. Selv om instituttet også på dette område har en høy stjerne, er det i det minste tre andre forskningssentra som spiller like stor rolle, nemlig Home Office Research Unit, institutt for psykiatri ved Maudsley hospitalet og den kriminologiske forskningsavdelingen ved London School of Economics.

Det er særlig to trekk som preger engelsk kriminologisk forskning i dag. For det første er den i utpreget grad preget av å være ren målforskning. De fleste prosjekter blir helt eller delvis finansiert direkte av innenriksdepartementet. I mange tilfelle skjer de dessuten etter direkte anmodning fra departementet. Og selv hvor dette ikke er tilfelle, er det nærmest en forutsetning for å få økonomisk støtte at resultatene kan antas å få praktisk betydning. Følgen er at det finnes et utall av prosjekter som forsøker å kaste lys over praktiske problemer innenfor kriminalpolitikken.

Men dette betyr ikke at det ikke også forskes på andre områder. Det annet kjennetegn — eller rettere mangel på kjennetegn — ved engelsk kriminologisk forskning er nettopp hvor lite enhetlig den er. Det finnes så å si ikke et område innenfor kriminologien hvor ikke et eller annet prosjekt er under arbeid. På den annen side er det vanskelig å peke på problemstillinger som er mere sentrale enn andre innenfor forskningen, og det er vanskelig å snakke om noen spesiell engelsk retning innenfor kriminologien.

Skal man forsøke å klassifisere engelsk kriminologi, må man kunne si at den hittil i stor utstrekning har fulgt den kontinentale utvikling. Tiltross for at språket skulle tilsa en nær tilknytning til amerikansk kriminologi, har dette ikke funnet sted i praksis. Sosiologi og psykologi har en svak stilling, og kriminologiske forskere har i det alt vesentlige vært rekruttert blant jurister, statistikere og psykiatere. Og den sterke kontinentale innflytelse kan også delvis forklares ved at tre av de ledende engelske kriminologer i etterkrigstiden — Grünhut, Mannheim

og Radzinowicz — alle er immigranter med en kontinental bakgrunn.

Dette betyr selvfølgelig ikke at den forskning som utføres i England, er mindre verdifull enn den som utføres i de fleste andre lande. Men mangelen på typisk engelske problemstillinger innenfor dette feltet betyr at når man skal snakke om engelsk kriminologisk forskning i dag, kan man vanskelig ta for seg de enkelte emner som er under utforskning, istedet må man ta utgangspunkt i de institusjoner og enkeltpersoner som er mest fremtredende innenfor forskningen.

Det kriminologiske forskningsinstituttet ved innenriksdepartementet — The Home Office Research Unit — ble opprettet i 1957, og har siden da raskt utviklet seg til å bli det største i sitt slag i England. I dag arbeider det 13 forskere der ved siden av de to direktørene, og tallet er stadig stigende. Begge direktørene ved instituttet er statistikere av fag, og det samme gjelder for mange av forskerne. Dette har selvfølgelig ikke kunnet unngå å sette sitt preg på forskningen, som er dominert av hva man kanskje kunne kalle statistisk kriminologi. Hittil har arbeidet resultert i at tre forskningsrapporter er blitt publisert, to nye er under trykning og syv større prosjekter er under arbeid.

Den ene av direktørene ved instituttet, Leslie Wilkins, er vel best kjent for den tabellen han utarbeidet sammen med professor Mannheim til å forutsi risikoen for tilbakefall blant Borstal-elever. Denne prediksjonstabellen er tatt i bruk i praksis ved fordelingen av Borstal-elevne på de forskjellige typer anstalter. Et av de prosjektene som er under arbeid går ut på å forsøke å revidere denne tabellen. Siden den ble utarbeidet har det nemlig vist seg at Borstal-elevne år for annet har forverret seg, i den forstand at risikoen for tilbakefall er målt ved hjelp av tabellen stadig har øket. Hele 66 % av Borstal-elevne falt i 1960 i de to dårligste kategorier med størst sjanse til tilbakefall, mens dette bare gjaldt for 25 % i 1946. Dette betyr at tabellen i dag har mindre praktisk interesse ved fordelingen, og hensikten med prosjektet er derfor å revidere den slik at det fortsatt skal bli mulig å skille bukkene fra fårene.

Prediksjonsmetodikken spiller også en vesentlig rolle i de fleste andre av de prosjektene som er under arbeid. Det forsøkes å lages liknende prediksjonstabeller for lovovertrедere dømt til approved schools (skolehjem), preventive detention (forvaring), fengsel og probation (dom på tilsyn). Men enkelte av disse undersøkelser, og da i særlig grad det som gjelder probation, går langt videre. I dette prosjektet — hvor 6-7 forskere vil delta og som er beregnet å ta ca. 5 år — vil man blandt annet forsøke å utvikle prediksjonsmetoden videre. Det kriterium prediksjonstabellen bygger på, er hvorvidt lovovertrедeren faller tilbake eller ikke.

I probation-prosjektet vil man forsøke å myke opp dette tilbakefalls-kriteriet. Ved å trekke inn momenter som f.eks. tiden til tilbakefallet og tilbakefallets art håper man å kunne konstruere en slags gradering av kriteriet.

Det er blitt hevdet at det er umulig å si at *en* behandlingsform er god eller dårlig, fordi forskjellige typer av lovovertridere reagerer forskjellig på de forskjellige typer av behandling. Dette er en annen av målsetningene ved prosjektet. Man vil forsøke å skape en klassifisering av lovovertridere på den ene side, og forskjellige typer av behandlingsformer som faller inn under probationbegrepet på den annen, og på dette grunnlag forsøke å finne hvilke behandlingsformer som virker på hvilke lovovertridere. En av de viktigste forutsetningene for å kunne løse denne oppgaven er selvfølgelig at man har et materiale som er så stort at det kan deles inn i grupper og undergrupper uten at representativiteten går tapt. Og dersom en slik pretentiøs oppgave i det hele tatt lar seg løse, skulle forholdene ligge forholdsvis gunstig an i England hvor det til enhver tid finnes mere enn 60.000 lovovertridere som står under tilsyn.

Institutt for psykiatri er i motsetning til The Home Office Research Unit ikke noen spesiell kriminologisk forskningsinstitusjon. Som navnet sier, er det i første rekke psykiatrisk forskning som utføres der, og kriminologisk forskning skjer nærmest bare i den utstrekning den kan ansees for å ha psykiatrisk relevans. Dette gjør at antallet forskere som fra tid til annen er engasjert i kriminologisk forskning, kan variere sterkt. De to som i forholdsvis lengre tid har utført kriminologisk forskning er Peter Scott og T. Gibbens. Begge har offentliggjort det meste av sine arbeider i *British Journal of Delinquency* — Gibbens har også utført en utredning om ungdomskriminaliteten for Verdens Helseorganisasjon, som er publisert i organisasjonens skriftserie.

Det psykiatriske utgangspunktet gjør at undersøkelserne særlig gjelder spesielt utvalgte grupper av lovovertridere. Av de prosjektene som er under arbeid, er blandt annet to etterundersøkelser: en av kriminelle psykopater og en av prostituerte. Dessuten foretas undersøkelser av seksualforbryteres forhold til sine mødre og hustruer, av prostituerter klienter og av den mentale utvikling hos sinnssyke forbrytere forut for lovovertridelsen.

Men det blir også utført undersøkelser som gjelder mere normale lovovertridere. To av disse prosjektene gjelder prediksjonsforskning — i den ene forsøker man å utforske i hvilken grad psykologiske og psykiatriske faktorer kan brukes til å forutsi tilbakefall for Borstal-elever, og den andre gjelder konstruksjon av en prediksjonstabell for lovovertridere som er innsatt i varetekt i et remand home.

Den tredje sentrale forskningsinstitusjon innenfor engelsk

kriminologi er forskningsavdelingen ved London School of Economics. Med sine 4—5 forskere er denne mindre enn de to foregående, men til tross for dette er denne avdelingen likevel sentrum for den sosiologiske kriminologi i England. Lederen for avdelingen — Hall Williams, som er jurist av utdannelse — er mer beskjeftiget med rettssosiologisk forskning enn med kriminologisk — blandt annet har han en større undersøkelse om straffutmåling under arbeid. Sosiologen Terrence Morris er den som i første rekke står ansvarlig for det kriminologiske forskningsarbeidet. Morris vil være kjent for boken — *The Criminal Area*, en kriminaløkologisk studie av Croydon — og han er sterkt påvirket av amerikansk kriminologi. Den flittige leser av engelske søndagsaviser kan vel heller ikke ha unngått å støte på noen av hans provoserende uttalelser om kriminologer og kriminelle.

En undersøkelse som nylig er avsluttet ved avdelingen, gjelder Borstal-elevens attituder, hvor det blant annet er funnet at elevene gjennomgår en utvikling i retning av å bli sterkere i opposisjon til samfunnet etterhvert som oppholdet skrider frem. Denne rapporten er dessverre ikke tilgjengelig, da fengselsstyret har motsatt seg at den blir publisert. Et annet prosjekt som nylig er påbegynt og som tydelig vitner om innflytelsen fra Amerika er et forsøk på å teste noen av de hypoteser som er satt frem i Cloward og Ohlins bok »*Delinquency and Opportunity*«.

Mens disse tre forskningsinstitusjonene har hver sitt spesialområde — statistisk, psykiatrisk og sosiologisk kriminologi — representerer instituttet i Cambridge en blanding av alle tre synsmåtene. De tre forskningslederne som står ansvarlige for forskningsarbeidet er henholdsvis en psykiater, en sosiolog og en jurist som er sterkt statistisk orientert. Disse tre arbeider med helt atskilte prosjekter, og har hver to-tre forskningsassistenter under seg.

Instituttet er i realiteten en fortsettelse av det tidligere Department of Criminal Science ved universitet i Cambridge, og forskningsrapportene blir fremdeles offentliggjort i skriftserien — *Cambridge Studies in Criminology* — som ble påbegyndt før avdelingen fikk instituttstatus.

En undersøkelse som nettopp er avsluttet, går ut på å beskrive voldskriminaliteten i Stor-London, og er i det vesentlige bygget på anmeldelsene som er kommet inn til the Metropolitan Police. Resultatene er offentliggjort i de to monografiene »*Robbery in the Metropolis*« og »*Crimes of Violence against the Person*«.

Det er fire større prosjekter under arbeid ved instituttet. Det ene har som arbeidstittel »*De sosiale konsekvenser av å bli straffet*«. Det tar i hovedsaken sikte på å undersøke hvordan det at en person blir straffet påvirker hans muligheter til å få arbeid, hans forhold til sine venner og sin familie, hans økonomiske forhold, osv. En publikasjon som er det første resultat av denne undersøkelsen

— »Offenders as Employees« av J. P. Martin — er nettopp kommet i bokform, og omhandler arbeidsgivernes holdninger overfor tidligere straffede.

En undersøkelse som nylig er påbegyndt, gjelder å følge opp en tilfeldig valgt gruppe av skolebarn, i den hensikt å undersøke hvorvidt det er mentale og psykologiske forskjeller mellom dem som senere faller ut i kriminalitet og dem som holder seg på den rette side av loven.

En tredje undersøkelse går ut på å beregne de økonomiske omkostninger ved kriminaliteten — kostnadene ved å holde kriminalpoliti, straffedomstoler og fengselsvesen, tapene for dem som blir gjenstand for forbrytelser, osv.

Den siste større undersøkelsen tar utgangspunkt i den offisielle kriminalstatistikken, og har til hensikt å analysere hvordan innberetningene fra politi og domstoler skjer og hvor pålitelige de er, og hvilke andre opplysninger som bør innhentes og hvordan de bør klassifiseres for å gjøre kriminalstatistikken mer relevant.

I tillegg til disse prosjektene fortsetter lederen av instituttet — professor Radzinowicz — sine kriminalhistoriske undersøkelser, og det fjerde bindet av »The History of English Criminal Law« er i anmarsj.

Selv om disse fire institusjonene er de sentrale innenfor engelsk kriminologisk forskning, betyr ikke dette at forskningen er begrenset til disse. Det foregår kriminologisk forskning — om enn i mindre målestokk — ved minst syv andre engelske universiteter foruten ved enkelte andre institusjoner. En del av det som utføres her er minst like interessant — eller uinteressant — som de prosjektene jeg har nevnt, men jeg skal skåne tilhørerne for noen gjennomgåelse av disse. Jeg skal innskrenke meg til å nevne en forsker hvis arbeider jeg personlig setter høyt, og som er forholdsvis ukjent her i Skandinavia — John Barron Mays ved universitetet i Liverpool.

Mays interesse for kriminologi begyndte mens han arbeidet som sosialarbeider blandt ungdom i Liverpool. Liverpool er i høy grad et eldorado for kriminologer — den er en sterkt industrialisert havneby hvor mere enn 50 % av bebyggelsen er kondemnert, og hvor en atskillig høyere prosent av innbyggerne bor i slumkvartaler. På grunnlag av sine erfaringer blandt ungdommene her skrev Mays to bøker — »Growing up in the City« og »On the Threshold of Delinquency« — hvor han beskriver de forhold ungdommene lever under og som medvirker til at de glir ut i kriminalitet. Mays representerer en kombinasjon av praktikerens og teoretikerens, og han utnytter fordelene i begge utgangsposisjonene — han bruker sin praktiske erfaring uten å fortape seg i detaljer, og sin teoretiske innsikt uten å miste de faktiske forhold av syne. Mays er nå knyttet til the Department of Social Science ved universitetet i

Liverpool, og arbeider for øyeblikket med mer rene sosiologiske problemstillinger.

Før jeg avslutter, kan jeg ikke motstå fristelsen til å forsøke å rettferdiggjøre meg. Jeg vil ikke benekte at jeg personlig må ta hovedskylden for at dette innlegget har savnet de faste tråder. Men samtidig tror jeg at en del av årsaken skyldes engelsk kriminologi selv — den bygger mer på forskning som er foretatt i utlandet enn i England, og skal man forsøke å beskrive den historiske utviklingen, kommer man ikke langt tilbake før man må utenlands for å finne anene. Men det er tegn som tyder på at dette er i ferd med å endre seg, og i Wilkins og Mays arbeider vil man kanskje kunne finne spirene til spesielle engelske retninger innenfor kriminologien.

Ragnar Hauge.